

Bon-BOM

2026. április-május   A Bolyai Önképző Műhely lapja   15. évfolyam 8-9. szám

KERESSÜNK EGYÜTT PIRAMISOKAT!

Keressünk együtt piramisokat!

Több mint húsz éve pillantottam meg az első maja piramist a guatemalai Tikálban. Megbabonázott. Azóta hat közép-amerikai maja expedícióban vettem részt, eljutottam valamennyi országba, ahol maja nyomok vannak, négyszer mentem vissza Tikálba, kétszer vettem a hatnapos El Mirador-expedícióban, melynek során öt alig feltárt maja várost jártunk be, de az út során mindenhol az őserdőben láttunk különféle, nyilván építményeket rejtő szabályos földalaktakat. Már nem majaföldön, hanem Costa Ricában is vannak különleges régészeti emlékek (ismeretlen eredetű és funkciójú kőgömbök), valamint kerek építmények, amelyek már Kolumbia rejtőzködő indián építményeire emlékeztetnek; de Kolumbiában nincs száz éve, hogy olyan döbbenetes mellszobrok kerültek elő, amelyek mintha a hűsvét-szigetiekre utalnának...

A 16. században a spanyol hódító, Cortez úgy foglalta össze a közép-amerikai tájat, hogy ez a földrész a Karibi-tengertől egészen a Csendes-óceánig egyetlen óriási város.

Ma Közép-Amerikában több száz lépcsős, úgynevezett templompiramis található, az olmék, tolték, azték, de főleg az ősi maja civilizáció emlékeként. Pontos számot nehéz mondani, mert folyamatosan fedeznek fel új romokat a dzsungelben, és sok még feltáratlan. Csak a maja városok száma több száz, és egy-egy városban gyakran több piramis is áll (például Calakmulban, Caracolban, Tikálban több tucat), így a teljes szám könnyen elérheti a ezres nagyságrendet; a feltáratlan városok piramisainak számát pedig sok-sok ezerre, talán tízezernél is többre becsülhetjük.

Napjainkban is folyamatosan fedeznek föl maja városokat. Még hagyományos módon is, az őserdőben gyalogolva, ásatásokat kezdeményezve. De olyan modern technológiák segítségével is, mint a LIDAR lézerszkennerek vagy műholdképek (megtoldva az AI-jal),

amellyel „belátnak” a növényzet alá, és struktúrákat, településhálózatokat rajzolnak ki. 2023-ban került elő a mexikói Yucatán-félsziget dzsungelében Valeriana, hatalmas feltáratlan településhálózat bontakozik ki a guatemalai Tikál környékén. Mindezekből mára nyilvánvalóvá vált Cortes egykori kijelentése: a Karibi-tenger és a Csendes-óceán között a mai Mexikó, Guatemala, Belize, Honduras és El Salvador területén hatalmas, utakkal összekötött városrendszer húzódott.

- ▣ Heinrich Schliemann ifjúkori olvasmánya, az Iliász kapcsán fölfedezte Tróját. Arthur John Evans a krétai Knósszosz palotakomplexumot.
- ▣ A 20. század közepén néhány, a mexikói Meridában élő fiú hét kilométerre a várostól fürdőhelyet talált. Rendszeresen kijártak fürdeni. Egyszer azonban faragott kövekre lettek figyelmesek. Az egyik fiú apja a yucatáni Nemzeti Múzeum igazgatója volt. Így került elő Dzibilchaltún. A becslések szerint valamikor négyszáz épületből állt. A régi Amerika legnagyobb városának tartják – ameddig nem kerül elő újabb.
- ▣ „Egy spontán Google-keresés során találtam egy lézeres felmérést, amit egy környezeti megfigyeléseket végző mexikói szervezet csinált” mondta Luke Auld-Thomas, az amerikai Tulane egyetem PhD-hallgatója. Mások figyelmét elkerülte, hogy ezen egy ősi város rajzolódik ki. A 6764 építmény alkotta, piramisokat, labdajátékpályákat, amfiteátrumokat, utakat magában foglaló város a Valeriana nevet kapta.

Évről évre érkeznek hasonló jelentések, és mindegyikben az szerepel, hogy sokkal többen voltak a maják, mint eddig hitték, hogy előkerült az egyik leghatalmasabb eddig ismert település, meg hogy át kell írni a régi Amerika történetét...

A maják Amerika görögjei – írja Várkonyi Nándor; az inkák pedig Amerika rómaiak – írja Zenon Kosidowski. Örökségük még töménytelen titkot rejt, és magyarázatra vár.

A fölkeresett 38 közép-amerikai régészeti lelőhely:

Mexikó (14)

- Teotihuacán – a Nap és a Hold titokzatos városa, az istenek otthona
- Tenochtitlán – az eltemetett város (Mexikóváros alatt)
- Chichén Itza – a négyszögletű piramis, csillagvizsgáló, ezer oszlop, csillagvizsgáló és szent kút városa
- Coba – a bozótváros, a maja utak központja
- El Rey (Cancun) – múlt és jelen: Hilton melletti maja romváros
- Tulum – tengerparti maja város
- Palenque – vörös piramisok, feliratok temploma
- Uxmal – a varázsló piramisa
- Bonampak – festmények temploma
- Yaxchilán – folyóparti maja város
- Edzná – ötszintes piramisa számos szobával, kereszt alakú szentélylyel
- Monte Albán – zapoték város, A táncosok épülete különleges domborművekkel
- Kabah – kőcsipkés palotái a maja „rokokót” jelentik
- Dzibilchaltún – a régi Amerika legnagyobb városa

Guatemala (14)

- Mixco Viejo – Guatemalaváros mellett
- Tikal – a maja New York
- Yaxha – a nagy sugárutak városa
- Aguateca – a trópusi dzsungelbe vezetett, szűk szurdokban megközelíthető város
- Ceibal – a maja művészet galériája
- Uaxactún – egy élő falut övező maja város palotákkal
- Zaculeu – Teotihuacán kicsinyben
- Iximché – élő maja-keresztény szertartáshelyszín (cultura viva)
- Quiriguá – műalkotásnak tekinthető sztélékkel, az E sztélé a maja kor legnagyobbja (10 m, 60 tonna)
- El Mirador-expedíció: El Tintal, La Muerta, El Mirador, Nakbe, La Florida

Belize (4)

- Caracol – az óriáspiramis városa
- Cahal Pech – a belső járatok, plázák városa
- Xunantunich – maja fellegvár, az óriás hieroglifák piramisa
- Altun Ha – a jade fej (a mai Belikin sör emblémája) városa

El Salvador (3)

- Joya de Ceren – Közép-Amerika Pompeie (egy vulkánkitörés előntötte és így konzerválódott maja falu)
- San Andres – a hét piramis városa
- Tazumal – El Salvador legnagyobb, többretegű, egymásra épült piramisra

Honduras (1)

- Copán – „a maja Párizs”

Costa Rica (2)

- Diquis – kőgömb-kultúra
- Guayabo – egy ismeretlen civilizáció kör alakú épületei egy köderdőben

Aguateca

Altun Ha

Bonampak

Cahal Pech

Caracol

Ceibal

Chichén Itza

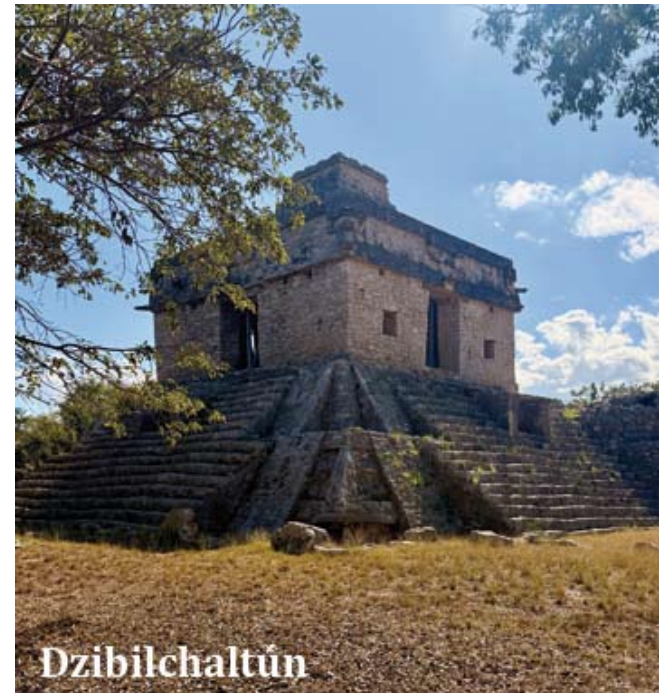
Coba

Copán

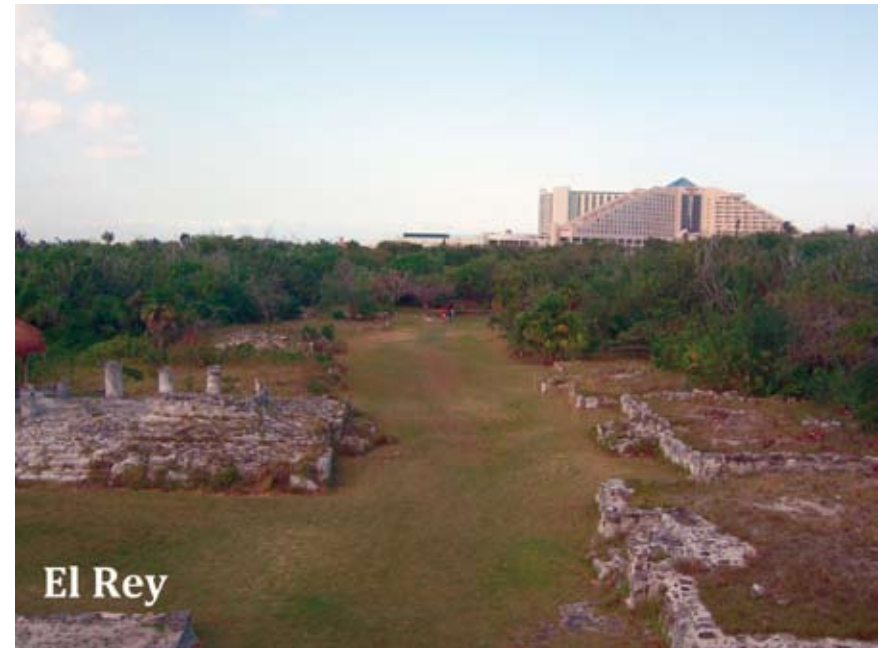
Diquis

Dzibilchaltún

Edzná

Palenque

Quiriguá

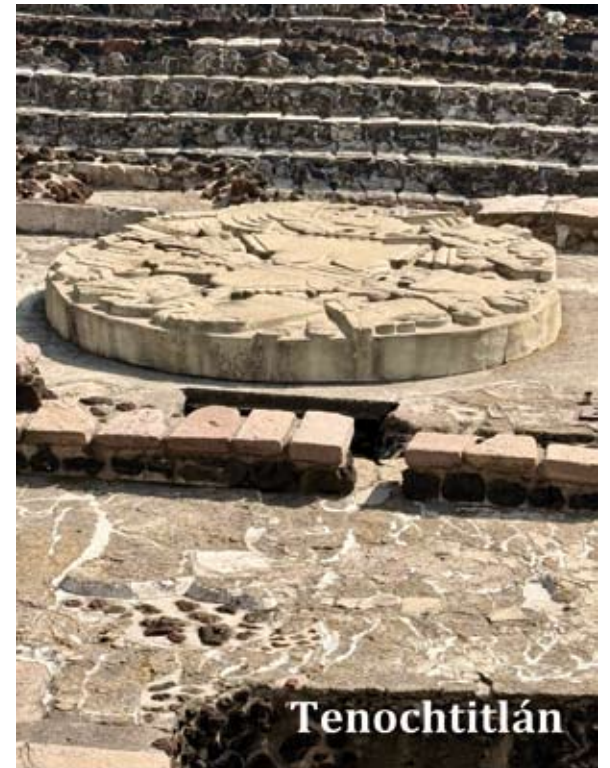
Quiriguá

San Andres

Tazumal

Tenochtitlán

Uxmal

Yaxchilan

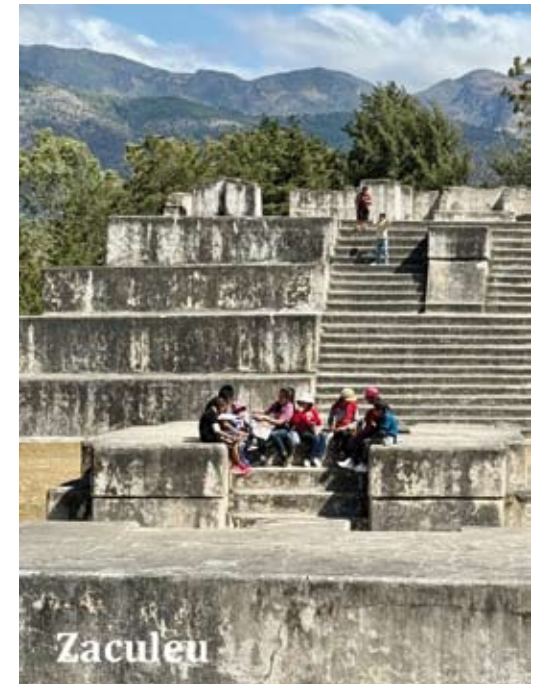
Yaxha

Xunantunich

Yaxha

Zaculeu

Címlap: Calakmul maja maszk, hátlap: Tikáli maja maszk
Kép: Takács Róbert
Szöveg: Balázs Géza

BON-BOM 2026. április–május, 15. évfolyam 8–9. szám | Alapítva: 2011-ben | A Bolyai Műhely Alapítvány Bolyai Önképző Műhelyének művelődési-művészeti lapja | Szerkeszti: Balázs Géza | Arculat, tördelés: Fancsek Krisztina | Korábbi szerkesztők: Tóth Enikő, Bere Anikó Zsuzsanna, Komlósi Réka, Rákóczi Adrienn, Herbst Rebeka | Szerkesztőség: 1148 Budapest, Örs vezér tér 11. fszt. 1. | E-mail: iroda@bom.hu | A lap elektronikus változata (a korábbi számokkal együtt) elérhető itt: www.bolyaimuhely.hu | Programtámogató: Nemzeti Kulturális Alap A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság által bejegyzett (internetes) folyóirat